

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

מסעי

(חלק יח — שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת מטות-מסעי, כד תמוז-א' מנחם-אב, ה'תשפ"א (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2021

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

מסעי

להם כל המקומות היכן הכעיסוני לכך נאמר אלה מסעי בני ישראל.

דָּאָרְף מֵעַן פֶּאָרְשְׁטִיין:

(א) אַ משל אין תורה איז דאָך בתכלית הדיוק, ובמילא דָּאָרְף מֵעַן זאָגן, אַז (ניט בלויז די דוגמא כללית פון משל „שהי' בנו חולה וכו' לרפאותו" איז מכוון צום נמשל, נאָר אויך) די מאורעות פרטיים אינעם משל („כאן ישננו כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך") זיינען דוגמאות מכ- וונות צום נמשל –

וואו געפינט מען די דריי ענינים אין נמשל, אין די מסעות?⁵

(ב) נאָכמער: פון דעם וואָס דער מדרש זאָגט בלויז די דריי זאָכן און גיט ניט צו (עכ"פ) דעם וואָרט „וכו", איז מוכח, אַז דאָס זיינען דוגמאות ניט נאָר אויף אַן ענליכער צאָל ענינים אין נמשל, נאָר זיי זיינען מתאר דעם כללות דיןן מצב פון אידן ביי די מסעות⁶ – זיי זיינען דאָ אין אַלע מ"ב מסעות.

(ג) עס איז מובן פֿאַרוואָס „כאן חששת

א. אויף דעם וואָס אונזער פרשה רעכנט אויס די מסעות פון אידן אין מדבר, זאָגט דער מדרש¹ (און רש"י ברענגט עס אַראָפּ בפירושו על התורה²): משל למה הדבר דומה, למלך שהי' בנו חולה הוליכו למקום אחר לרפאותו, כיון שהיו חוזרין התחיל אביו מונה כל מסעות וא"ל כאן ישננו³ כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך. כך⁴ א"ל הקב"ה (ל)משה מנה

(1) תנחומא פרשתנו ג. במדבר"ר פכ"ג, ג.

(2) ריש פרשתנו – בפ"י ה'. וראה לקמן הערה 4.

(3) בבחי' כאן: „ישבנו". וכ"ה בדפוס ראשון ושני דרש"י, ובכמה כתי"ר רש"י. וראה לקמן הערה 67.

(4) בפרש"י ליתא סיום זה (רק כותב „וכו"). וי"ל בפשטות, כי ע"ד הפשט אא"פ לומר שמונה כאן „כל המקומות היכן הכעיסוני", שהרי בכוכ"ב מסעות לא „הכעיסוני" [ולהעיר מפרש"י ר"פ בדברים: ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו כו'. אבל להעיר מעקב ט, ז. שם, כד. פרש"י יתרו יט, ב]. ויתירה מזו: בכוכ"ב מהמסעות לא נזכר כלל בפרש"מ שקרה שם איזה מאורע מיוחד.

וזה פרש"י מביא גם פ"י התנחומא – כי לפירושו של ר' משה הדרשן ש„נכתבו המסעות הללו להודיע חסדיו של מקום . . שכל ל"ח שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות" – קשה, דא"כ לא הו"ל לפרט אלא עשרים מסעות אלו**? לכן מביא פרש"י משל התנחומא, שעפ"ז מתורץ למה מפרט המסעות שקדמו לשילוח המרגלים ואותם שלאחרי מיתת מרים, כי כבר נזכרו (רובם) בקרא ושקרה שם איזה מאורע מיוחד [„כאן ישננו כו' הוקרנו כו' חששת כו' אינם ענינים של

(*) הביאור על פי פנימיות הענינים (במדרש) – ראה לקמן בפנים טע"ף ה'.

(**) ברמב"ן כאן: „בכל הזמן הגדול לא הלכו אלא מי"ב מסעות". אבל מלשון רש"י משמע שחוסד הוא בזה „שכל ל"ח שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות".

„הכעיסוני" דוקא, כ"א מאורעות בכלל – ראה רע"ב, גו"א (נעתק בהערה הבאה), דבק טוב ועוד. ולהעיר מלקח טוב כאן];

אלא שלפירוש זה קשה, למה נכתבו המסעות משילוח המרגלים עד מיתת מרים (שלא נזכרו כלל לפני בקרא)? וזה מתורץ לפי הפירוש של ר' משה הדרשן.

(5) בגו"א כאן דכש„היו ישראל בנחת ובשלוח וזהו ישננו . . בצער כאשר הי' חסר להם דבר וזהו הוקרנו . . בסכנה הי' וזהו כמו חולה החושש בראשו" – אבל מובן, שמכיון שהוא משל בתורה, צריך לומר, שמצינו ג' ענינים אלו (ישננו הוקרנו וחששת את ראשך) כנמשל גם בתוכנם הפרטי (שינה, קור ומיחוש בראש).

(6) ראה גו"א שבהערה הקודמת.

דער חידוש וואָס האָט זיך אויפגעטאָן ביים צווייטן מסע – „ויסעו מסכות ויחנו באיתם“¹² – איז געווען, וואָס דאָן – ע"פ פשוטו של מקרא¹³ – זיינען צוגעקומען די ענני הכבוד, ווי דער פסוק (אין פ' בשלח¹⁴) איז ממשיך: וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך גו"¹⁵ –

זאָגן חז"ל¹⁶, אז די ענני הכבוד האָבן (אין צוגאָב צום תפקיד פון „לנחותם הדרך“) מקיף געווען די בני"ו ווי אַ סוכה „לצל לכל יכה בהם שרב ושמשי“¹⁷ (וואָס אויך אָט די פעולה¹⁸ פון די ענני הכבוד איז געווען גלייך ביי „ויסעו מסכות“¹⁹ גו"י);

את ראשך, און אפילו „כאן הוקרנו“⁷, זיינען אַ משל אויף „מקומות היכן הכערי סוני“ – היות זיי זיינען אַן ענין פון צער וחולי; מיט וואָס איז אָבער דער ענין פון „ישננו“ אַ (משל אויף אַ) זאָך וואָס רופט אַרויס כעס ביים מלך⁸?

ד) די ערשטע צוויי מאורעות שטייען בלשון רבים – „ישננו“ און „הוקרנו“ – כולל אויך דעם מלך, אָבער דער דריטער פרט, „חששת את ראשך“, איז בלשון יחיד – נאָר דער בן מלך – ווי איז דאָס אַלץ מתאים אין דעם נמשל?

ב. דעם טעם פאַרוואָס דער מדרש זאָגט די דריי דוגמאות [ישננו, הוקרנו, און חששת את ראשך] קען מען מסביר זיין בפשטות: זיי זיינען געווען בהתחלה – אין די ערשטע דריי מסעות פון ארץ מצרים ביזן ים סוף – (א) מרעמסס לסכות, (ב) מסכות לאיתם, (ג) מאיתם לפי החירות:

אויף „ויסעו מסכות“¹⁰ זאָגט רש"י: „ביום השני שהרי בראשון באו מרעמסס לסכות“. קומט אויס, אַז נאָכן ערשטן מסע פון רעמסס האָבן זיך די אידן אָפגעשטעלט און גערעדט די נאָכט¹¹ (צו „יום השני“) אין סכות, ובמילא – „כאן ישננו“.

7) ראה עץ יוסף לתחומא ובמדב"ר כאן. שפ"ח כאן. ועוד. וראה ב"מ קז, ב: חולי . . . זו צינה.

8) בדוחק אפ"ל כי עצם השינה (ובפרט דמלך וכן מלך) שלא בבית הו"ע של „צער“.

9) גם ע"ד הפשט, וכדמוכח מזה שהובא בפרש"י עה"ת. וראה לקמן בפנים ובהערות.

10) בשלח יג, כ.

11) אף שהיו שם ג"כ כמה שעות ביום הראשון, שהרי „באו שם (לסכות) לפי שעה“ (פרש"י בא יב, לו), וגם קיבוץ כל ישראל לרעמסס הי' „לשעה קלה“ על כנפי נשרים (פרש"י יתרו יט, ד. ממכילתא שם. ולהעיר מלקו"ת צו יד, א*).

(* ובכהנ"ל: „בואם לרעמסס“ ובסידור (שא, א)

12) פרשתנו ג, ו. בשלח שם.

13) וראה תיב"ע בא יב, לו: ונטלו כו' לסוכות כו' תמן איתחפאו שבעת ענני יקרא כו'.

14) שם, כא.

15) ומה שלא הוצרכו „לענני הכבוד“ מרעמסס לסכות – י"ל, כי הנסיעה מרעמסס לסכות היתה באופן ד„ואשא אתכם על כנפי נשרים“ (פרש"י בא שם) ואין צורך בענני הכבוד.

16) ראה סוכה יא, סע"ב. מכילתא ותחומא בא שם. מכילתא בשלח (שם, כ). תו"כ אמור כג, מג. תיב"ע, ת"א ופרש"י אמור שם. ולהעיר גם מפרש"י בהבלותך ט, יח (מברייתא דמלאכת המשכן רפ"ד).

17) שו"ע אדה"ז או"ח סתרכ"ה. מטושור"ע שם.

18) משא"כ הא שהענן שנוסע לפניו הי' מנמיך את הגבוה ומגבי' את הנמוך והורג נחשים ועקרבים וכו' (מכילתא בשלח (שם, כא). ברייתא דמלאכת המשכן שם. ספרי ופרש"י בהעלותך י, לד. ותחומא בשלח ג) – מפשטות* לא הי' צורך בזה עד שהיו במדבר (לאחרי הים סוף –

ראה לקמן הערה 54) שלא היו שם דרכים כו' והוא מקום „נחש שרף ועקרב גו“ (עקב ח, טו).

19) להעיר מדעת רע"ק (מכילתא (ותחומא)

דלעיל הערה 16) דמש"ג „סכותה“, ויסעו מסכות” – „אין סוכות אלא ענני הכבוד“.

בסוכות. ותלוי בדח"ל ב„ויאפו את הבצק“ – באיזה מקום אפו. ראה תו"ש עה"פ בא יב, לט.

(* וגם לתיב"ע (שבהערה 13) עיקר הצורך בה

הי' בהיותם במדבר ממש.

עס וועט אינגאַנצן בטל ווערן דער רע פון „מדבר העמים“, „ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ“²⁵.

עס שטייט אין פסוק²⁶ „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“ – טייטשט מען בתורת החסידות²⁷, אַז דער כח אויף דער גאולה העתידה נעמט זיך פון „צאתך מארץ מצרים“. איז פאַרשטאַנ-דיק, אַז דער ביטול הרע איז אויך געווען ביי יצ"מ און נאָך באופן פון אַ נתינת כח אויף דעם „ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ“ לעתידי לבא;

דעם ענין געפינט מען בגלוי ביי קריעת ים סוף – „וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים“²⁸, אַז אידן האָבן געזען בראי חושית דעם ביטול ומיתה פון לעו"ז.

וי"ל אַז דאָס איז, בכללות, די הסברה פאַרוואָס דער מדרש איז אין משל מרמז אויף די (ערשטע דריי) מסעות ביז קרי"ס – ווייל אין די מסעות ביז קרי"ס האָט זיך אויפגעטאָן בדוגמא צום ביטול והעברת הטומאה דורך די מ"ב מסעות אין „מדבר העמים“ ביז „ירדן ירחו" – דאַמאָלט און אויך בכללות הגלות, כנ"ל.

(25) זכרי' יג, ב. ונאמר (ישעי' כה, ח) בלע המות לנצח. וראה סה"מ תרכ"ח ע' מ' ואילך.

(26) מיכה ז, טו.

(27) ראה ד"ה כימי צאתך תש"ח רפי"ב: דבגאולת מצרים התחדש ענין עקרי והוא פתיחת הצנור דגאולה. ועיי"ש בסוף המאמר. – וראה גבורות ה' – למהר"ל מפראג – פרק סא דמבאר דבגאולת מצרים קבלו בני מעלה עצמית דבני חורין ואין המקרה דגלות שלאח"ז מבטל זה כלל. – ועיי'ן זח"ב מ, א.

ולעירי ממחול"ל דלאחרי מ"ת (שהתחלת עשה"ד הוא „אשר הוצאתיך מארמ"צ") שטרי קודם (תו"כ (הובא ברש"י) בהר כה, מב. פרש"י שם, נה).

(28) בשלח יד, ל.

און אויף דעם איז מרמז די דוגמא פון – „כאן הוקרנו“, דרוך דעם „צל" פון די ענני הכבוד.

וואָס האָט גערטאָפּן ביים דריטן מסע – „פי החירות? זאָגט דער פסוק²⁹, אַז דאָרט האָבן די אידן גע'טענה'ט „טוב לנו עבוד את מצרים ממותנו במדבר“, וואָס דאָס איז אַ טענה שכלית געגען משה²¹ – „חששת את ראשך“.

ג. כידוע²², זיינען די מ"ב מסעות אין מדבר מרמז (אויך) אויף דעם בירור פון „מדבר העמים“²³ במשך זמן הגלות, וואָס וועט זיך ענדיקן ווען מ'וועט צוקומען צו „ירדן ירחו" – בחי ריח, דער גילוי המשית, וואָס ער איז „מורח ודאין" און דערמיט פּראוואוט מען אים אויס²⁴ – ביז

בשלח יד, יב.

(21) ולהוסיף לשופרי דמילתא – אף שגם בלא"ה מובן הענין עפי" הנ"ל – דשאר הנסיונות שהיו במדבר, עיקרם הי' מצד זה שהיו רעבים ללחם וצמאים למים (ולא טענה בשכל):

במרה כתיב (בשלח טו, כד) רק „מה נשתה“; במדבר סין (שם טז, ב ואילך) „להמית את כל הקהל הזה ברעב“ [זוהי הסיבה לטענתם „מי יתן מותנו גו' בארץ מצרים גו'“ וראה רש"י שם, ב]; ברפידים (שם יז, א ואילך) – „ואין מים . . . תנו לנו מים“ [ורק כשענה משה טענה שכלית – עורר מענה כיו"ב – „למה זה העליתנו ממצרים"]; כשהתאוו בשר (בהעלותך יד, ד ואילך) – הרי „התאוו תאוה“ (ורק עיי"ז „ויבכו גם בני גו'“ וראה רש"י שם – דאליב"י עסקינן); לאחרי שמתה מרים (חקת כ, ב ואילך) – „ולא הי' מים לעדה (לכן) ויקהלו גו'“, וכפרש"י – והרי זהו המצב והנסיון דרפידים. ולהוסיף, שגם בטענתם עצמה (ועד"ז במרגלים – שלח יד, ב) התחלתה – הבעת רצון – (ולא שכל) – „לו גו'“, לאחרי הר ההר (חקת כא, ה ואילך) – „כי אין לחם ואין מים גו'“, משאי"כ בפי החירות שהתחלתה הייתה קשיא (ענין שבשכל).

(22) לקו"ת פרשתנו דרושי אלה מסעי וביאורם.

(23) יחזקאל כ, לה. וראה גם בחי, אוה"ח ועוד.

ריש פרשתנו. לקו"ת ר"פ נשא. ובכ"מ.

(24) סנהדרין צג, ב.

ניט שייך דער טעם פון „מנה להם וכו' היכן הכעיסונוני“³¹?

(ב) אין דעם משל איז דער מלך „מונה כל המסעות“ בעת „שהיו חוזרין“; און נאָכמער: פון דעם לשון „רא"ל כאן“³² איז משמע, אַז ער איז „מונה כל המסעות“ בשעת החזרה און אין דעם מקום גופא³³: צוריק גייענדיק די זעלבע ערטער, זאָגט דער מלך „כאן ישננו כאן כו“ – דאַרף מען פאַרשטיין: וואו איז דאָ דער „היו חוזרין“ אין דעם נמשל? אידו האָבן דאָך זיך ניט צוריקגעקערט צו די מסעות³⁴. נאָר געגאַנגען אַלץ ווייטער און – נעענטער קיין ארץ ישראל?

ה. דער ביאור אין דעם:

די „מסעות“ וואָס אידן דאַרפן דורכ־גיין אין „מדבר העמים“, איז דורכדעם וואָס די נשמה (און אַ איד בכלל) קומט אַראָפּ פון איגרא רמה אין אַן אָרט פון העלם והסתר. און כאַטש אַז די כוונה פון דער ירידה אין [ניט נאָר צוליב דער תועלת דערפון אין „מדבר העמים“ (זיין בירור דורך דער עבודה פון אידן), נאָר אויך] צוליב דער עלי' וואָס די אידן דערגרייכן דורך דער ירידה³⁵ – דאָך, בשעת די מסעות גופא הערט זיך אָן דער גלות און הסתר; נאָר דורך זיי קומט (שפּעטער) די עלי'.

כאָטש מ'ווייסט אַז דער גאַנצער תכלית פון גלות איז נאָר דער ענין פון עלי' –

וכמובן ג"כ דערפון וואָס אין שירת הים זאָגט מען אַז דער אימתה פּחד פון קרי"ס וועט זיין „עד²⁹ יעבור עם זו קנית – ית ירדנא“, ווי רש"י איז מפרש לויטן תרגום. און גלייך באַ הקדמת כל השירה זאָגט מען „אז³⁰ ישיר משה ובני" – ל' עתיד – געמיינט (אויך) די שירה כשיחיו המתים, ווי רש"י דרשנט בפירושו עה"ת.

ד. דער ביאור הנ"ל איז אָבער נאָר מצד דעם ענין פון קרי"ס וואָס איז גע-ווען נאָך די מסעות הנ"ל – אַז ביי קרי"ס איז געווען „מצרים מת“, בדומה צום זמן פון גמר המסעות אין „מדבר העמים“.

וויבאַלד ער איז אָבער מפרט אַלע דריי מסעות – און ניט קרי"ס – מוז מען זאָגן, אַז אין די מסעות גופא (פאַר קרי"ס) איז פאַראַן פּרטים וענינים וועלכע זיינען כלליים פאַר אַלע „מסעי בני" – וואָס צוליב זיי רעכנט ער זיי; און אויך – אַז דאָס דריקט זיך אויס אין די דריי משלים „ישננו“, „הוקרנו“ און „חששת את ראשך“.

אויף צו פאַרשטיין דאָס דאַרף מען זיך פריער אָפּשטעלן אויף נאָך דיוקים אין משל הנ"ל:

(א) פון דעם וואָס דער מדרש שטעלט זיך אויף „אלה מסעי בני“, און איז אויך מסיים „לכך נאמר אלה מסעי בני“, איז מוכח, אַז מיטן משל ווערט באַוואָרנט און מוסבר – (בלשון רש"י) – „למה נכתבו המסעות הללו“ –

איז ניט מובן: צווישן די אויסגערעכ־נטע מ"ב מסעות זיינען פאַראַן כו"כ „מקומות“, וואָס לכאורה איז ביי זיי

31 וראה אלשיך ריש פרשתנו: כך במסעות אלו אירע (רק) ברובם צרות כו'.

32 בבמדב"ר: „כשחזרו“. ויש לפרשו ג"כ כבפנים.

33 כמפורש באלשיך כאן.

34 אף שבדוחק י"ל שהכוונה – חוזרין להמקומות בזכרונם מחשבתם ודיבורם.

35 ראה גם לקו"ת פרשתנו צא, א ואילך.

29 שם טו, טז.

30 שם, א.

און דאָס מיינט „מנה להם כל המקור-
מות היכן הכעיסוני“ – ע”ד ווי עס
שטייט⁴¹ (אַז לעתיד לבא וועט מען זאָגן)

כבר נשמה בגוף ובמדבר העמים, הוא עד”ז
שאומרים בכל יום מחדש „שהחזרת בי נשמת”
שנעשה ברי’ חדשה (ש”ע אדה”ז חא”ח סי’ ד ס”א)
ואח”ז „נשמה שנתת בי תהורה היא (בטהירו עילאה
– לקו”ת בחקותי מז, א) ומשם יורדת דרך כל סדר
ההשתל’ – אתה בראת כו’ (עד) בקרביי’ – ולהעיר
מב”ר ספ”ד: בשעה שאדם ישן היא (הנשמה) עולה
ושואבת לו חיים מלמעלה. ועד”ז בפדר”א פ”ב –
ופירוש השני „כיון שהיו חזרין”, בעת עליית
הנשמה לאחרי ירידתה*
[ומתאים ג”כ לב’ הענינים שבכתוב: (א)

„ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם גו’ (ב) ואלה
מסעיהם למוצאיהם” – שקאי על ירידת הנשמה
מלמעלמ”ט ועלייתה מלמטלמ”ע, כמבואר
בלקו”ת פרשתנו צא, א ואילך. צו, א. ובכ”מ]**.

ועפ”ז יומתק רמז לשון רש”י הבלתי רגיל, (ורבי
נחומא דרש בו דרשה) אחרת – כי מצב ועבודת
הנשמה בעלייתה מעוה”ז הוא באי”ע לגמרי לגבי
מצבה בעת ירידתה למטה – „דרשה (ועבודה)
אחרת” [ראה אוה”ת ויחי (שפו, א”ב) בענין „יוסף
ה’ לי בן אחר” – „ממדרגה אחרת. ועיי”ש, שהוא
מה „שמסט”א ונה”ב נהפך להיות בחי’ בן כו’ –
ע”ד העל”ד, מקומות היכן הכעיסוני”].

(41) ישעי’ יב, א.

(* ראה תורת הבעש”ט (הובא בדגל מחנה אפרים
ריש פרשתנו. הוספות לכתו שם טוב (קה”ת סכ”ג),
דישנס המ”ב מסעות אצל כל אדם, והם . . מיום
הולדו עד שובו אל עולמו”.

(** עפ”ז יש לברא ג”כ (ב, יינה של תורה
שברש”י): (א) זה שרש”י מעתיק גם שמות בעלי
הפירושים – ר’ משה הדרשן ורבי נחומא – כי
„משה” ענינו המטכה מלמעלמ”ט, ורבי נחומא,
מלשון „נחמה” – על הירידה ע”י העל”ז שלאחרי
הירידה.

(ב) לשון רש”י „מיטודו של ר’ משה הדרשן
. . דרש בו דרשה כו”י” כי ב, פדר”ט” דתורה –
דרשה מתאימה לעולם הבריאה – התחלת המציאות
(השייכת לירידה) דהנשמה, וכנ”ל (בפנים ההערה)
התחלה זו היא „אתה בראתה”. והתחלת העל”ז
ועד לשלימות יחוד אמתי הוא ע”י ההתבוננות
שנברא מאין לי ש כו’ ועלולם ה’ דברך וצב כו’
(שהיחזיק בארוכה).

וויבאלד ס’איז אָבער פּאָרט אין אַן אופן,
אַז זייענדיק אין גלות געפינט מען זיך
אין אַ ציור פון ירידה (מער ניט וואָס דאָס
ברענגט אַ צווייטע זאָך – די על”ז) – קומט
אויס, אַז גייענדיק אין די „מסעות” איז
מען אין אַן אָרט (און מצב) פון „מדבר”,
אשר „לא”³⁶ ישב אדם שם” – „הכעיסוני”;
ווי דער לשון פון כ”ק מו”ח אדמו”ר אין
אַ מאמר³⁷, אַז דער „גוף ועצם הצמצום
הוא היפך הרצון (העליון)“.

ו. במה דברים אמורים – ווען מ’האַלט
נאָך ביי די „מסעות” גופא; בשעת אָבער
מ’קומט צו צו דער על”ז, ווערט נתגלה
די פנימיות פון דעם גלות, אַז אין אמת’ן
איז עס ניט עפעס אַנדערש נאָר אַ טייל
פון דער על”ז³⁸.

און דאָס איז די כוונה פון דעם וואָס
דער משל איז מתאר „כיון שהיו חוזרין
התחיל אביו מונה כל המסעות כו”י: נאָך
דער ירידה מלמעלה למטה אין (דעם
אָרט פון – און אין יעדערן פון) די
מ”ב מסעות, הויבט זיך אַן די חזרה אויף
צוריק – די על”ז מלמטה למעלה³⁹; און
„היו חוזרין” די זעלבנע מסעות, ד. ה.
אַז דעמאָלס דערהערט מען ווי אויך די
מסעות בדרך ירידה (און יעדערער פון
זיי בפרט) זיינען אַ טייל פון דער על”ז⁴⁰.

(36) ירמ’ ב, ו.

(37) ד”ה ע”כ יאמרו המושלים תרצ”א פ”ב
(סה”מ קונטרסים ח”א קצב, ב).

(38) ראה גם לקו”ש ח”ג ע’ 976 הערה 19. ח”ה
ע’ 61 ואילך. ח”ו ע’ 237 (בענין „מסעות”). ועוד.
(39) להעיר גם מרע”ב כאן: כיון שהיו חוזרין
כלומר כיון שהיו קרובים ליכנס לארץ ולשוב
למעלת אבותם כו’.

(40) ע”פ המבואר בפנים י”ל – ב, יינה של
תורה” שברש”י – שב’ הפירושים (דר’ משה
הדרשן והתנחומא) הם נגד ב’ המצבים דנשמה:
פירוש הראשון איירי „בחסדיו של מקום” בעת
המסעות, ירידת הנשמה למטה
– ואף שכל המסעות יירידות אלו ה’ בהיותם

כה, ובמילא ווערט דורך דער הוספה בהירידה אויך אויפגעטאָן אַ הוספה בהעלי' – איז עס אָבער, לכאורה, נאָר אַן ענין פון „מכאן ולהבא“, עס ווערט אויפגעטאָן בשעת דעם גמר התיקון ועלי'; ווי איז אָבער שייך צו זאָגן, אַז די ירידה (נוספת) איז בפנימיותה אַן ענין פון עלי'?

– איז דער אמת אָבער⁴⁴, ווי דער מיטעלער רבי איז מבאר בארוכה⁴⁵ [מיוסד אויף דעם וואָס שטייט אין מדרש⁴⁶ אויפן פסוק⁴⁷, „נורא עלילה על בני אדם“, אַז דאָס וואָס אדה"ר האָט חוטא געווען בחטא עה"ד איז „עלילה נתלה בו“], אַז דאָס וואָס „לפעמים גובר הרע דיצה"ר על האדם ויחטא" איז עס דערפאַר וואָס „מלמעלה הסיתו עליו היצה"ר להביאו לחטא זה"⁴⁸.

און דאָס איז ניט אין סתירה צום ענין פון „בחירה" און (במילא) שכר ועונש – ווייל אַט דער „עזר העליון שיעוררו לבחי' הרע לגבור על הטוב"⁴⁹ איז אין אַן אופן נעלם וואָס איז ניט נרגש אין דעם אדם, און במילא איז ער ניט מכריח

„אז ה' כי אנפת בי“, אַז מ'וועט דאַנקען דעם אויבערשטן פאַר דעם וואָס „אנפת בי“, ווייל דאָן וועט נתגלה ווערן ווי דאָס איז געווען אַן ענין פון חסדים.

ווי אזוי איז פאַרט שייך צו זאָגן, אַז די „מסעות" אין „מדבר העמים" זיינען גאָר אַן ענין פון חסד ועלי'? – איז דער מדרש מקדים און באַוואַרנט אין משל, אַז דאָס איז דערפאַר וואָס דער בן מלך גייט ניט אַליין אין די „מסעות“, ער גייט מיט'ן מלך און נאָכמער דער מלך איז „הוליו" און נאָכמער – די גאַנצע הליכה (ופרטי') איז „לרפאותו"; און וויבאַלד אזוי – איז ברור, אַז די ירידה גופא איז (בפנימיותה) אַן ענין פון חסד⁴².

ז. לכאורה קען מען דערויף פרעגן: בשלמא די כללות הירידה אין „מדבר העמים“, וויבאַלד דאָס איז לכתחילה אויסגעשטעלט געוואָרן פון דעם מלך וכו', איז מובן, אַז דאָס מוז זיין אַן ענין פון חסד ועלי'?

אָבער דער ענין פון „הכעיסוני" ביי די „מסעות" איז דאָך געווען דורך די חטאים פון אידן, ד. ה. אידן האָבן גורם געווען דורך חטאים אַ ירידה⁴³ מער ווי ס'איז אויסגעשטעלט געוואָרן מלמעלה – היינט וואָס איז דער הכרח צו זאָגן, אַז אויך די ירידות זיינען צורך עלי'?

אפילו אויב מ'זאָל זאָגן, אַז וויבאַלד דער תיקון און עלי' פון אַ ירידה נוספת קען זיין נאָר דורך אַ העכערן און טיפערן

44 בהבא לקמן – ראה גם לקו"ש ח"ה שם ע' 65 ואילך.

45 תו"ח תולדות ד"ה ויתן לך פ"י ואילך. שעה"ת לאדהאמ"צ ח"א כ, ד ואילך. וראה ג"כ ד"ה ומשה נגש אל הערפל לאדה"ז (קה"ת, תשכ"ה) פ"ה (אוה"ת יתרו ע' איו). ד"ה ויתן לך וביאורו בסה"מ תקס"ב. ולהעיר ג"כ מביאוה"ז להצ"צ ע' רסז ואילך.

46 תנחומא וישב ד. וראה סוכה נב, ב: ד' מתחרט עליהן הקב"ה שבראם כו' יצר הרע דכתיב ואשר הרעתי.

47 תהלים סו, ה.

48 תו"ח שם יג, א. [אבל בביאוה"ז שם ע' רסח]: משא"כ הבא לטמא פותחין לו אבל לא מסייעין ח"ו. ואכ"מ.]

49 תו"ח שם טו, ד.

42 ראה אגה"ק סי"א. וראה לקו"ש שצויינו בהערה 38.

43 היינו שלא זו בלבד שכללות הליכתם במדבר ארבעים שנה הוא מפני חטא המרגלים, הנה גם המסעות גופא. בכו"כ מהם „הכעיסו לפני המקום" (לשון רש"י ר"פ דברים).

הָאָט זיך אָנגעהויבן נאָכן ים סוף⁵⁴; דער מקום המסעות בין ים סוף איז אַ ממוצע צווישן ישוב (מצרים) און מדבר⁵⁵.

אין רוחניות מיינט עס⁵⁶: „מדבר“ איז אַ מקום וואָס „לא⁵⁶ ישב אדם (העליון)⁵⁷ שם“, אַן אָרט פון קליפה ממש וואָס איז מנגד צום רצון העליון. אָבער דער וועג וואָס פירט צום מדבר איז טאַקע ניט אַ מקום ישוב (צום אדם העליון), עס איז אָבער אויך ניט מנגד צום רצון העליון⁵⁸: דאָס איז סדר הירידה וואָס איז לכתחילה אויסגעשטעלט געוואָרן מלמעלה (ע"פ תורה)⁵⁹.

און דאָס איז די הסברה וואָס בפשטות ובגילוי זיינען די דריי דוגמאות פון משל מכוון צו די דריי מסעות ביז קרי"ס – ווייל נאָר די דריי מסעות זיינען די וואָס דער מלך פירט אין זיי דעם בן מלך באופן גלוי; משא"כ די ווייטערדיקע מסעות זיינען (בגלוי) אַ תוצאה פון דער בחירת בניי – וואָס הָאָט דאָמאַלט גע-בראַכט אַז לא זכו.

54 שהרי „איתם“ הוא „בקצה המדבר“, ומאיתם לפי החירות הוא „לאחוריהם לצד מצרים“ ופי החירות „הוא פיתום“ (פרש"י בשלח יד, ב). וראה בשלח טו, כב. פרשתנו לג, ה. 55 אף שבכללות נק' ג"כ מדבר (בעוד ישוב מצרים) – ראה בשלח יד, ג. ועוד.

56 ראה לקו"ת ראה לב, ב: יש באדם בחי עיר מושב, ובחי' שדה ומדבר.

57 לקו"ת נשא כ, ג. ראה שם. ובכ"מ.

58 ע"ד מ"ש בלקו"ת פרשתנו בביאור לאלה מסעי (צב, א) ההפך בין המסעות עד מ"ת (במדבר הקרוב לישוב – ק"ג) ולאחרי מ"ת (הרחוק מישוב – ג' קליפות הטמאות). וראה אוה"ת ויצא (רג, א. תננ, ב) דשדה (הממוצע בין עיר למדבר), „הוא כללות המל' שגם ק"ג יונקת ממנה“.

59 להעיר מתוא"ח ח"ש ד"ה ויצא יצחק לשוח בשדה [ציינן בלקו"ת ראה שם, סע"ד] דבחי' שדה היא מה ש„התורה נשתלשה בחשך... אפי' בשקר כו" עיי"ש.

זיין בחירה⁵⁰ (פונקט ווי די ידיעה של-מעלה איז ניט מכריח די בחירה⁵¹).

קומט אויס, אַז אויך די ירידות זיינען ככוונה תחילה⁵², אַז דורך דער תשובה אויפן חטא זאָל זיין דער „יתרון האור מן החושך“ דוקא, דורכן מהפך זיין זדונות לזכויות.

ח. דער אונטערשייד צווישן די צוויי סוגי ירידה אין די „מקומות היכן הכעיר-סוני“ – (א) די מסעות וואו סאיני נרגש בגילוי אַז דער מלך „הוליכו למקום“ (הירידה); (ב) די מסעות וואָס בגילוי זיינען זיי אַ תוצאה פון בחירת האדם און דער „הוליכו“ פון מלך איז אין אַ העלם'דיקן אופן – זאָגט זיך אַרויס אין דעם חילוק צווישן די מסעות פאַר קרי"ס און נאָך קרי"ס:

חז"ל⁵³ זאָגן אַז „אלו זכו ישראל כיון שעלו פרסות רגליהם מן הים היו נכנסים לארץ“ ד. ה. אַז די מסעות וואָס נאָך קרי"ס („מן הים“) זיינען געווען אַ תוצאה פון דעם לא „זכו“ – צוליב זייערע חטאים; אָבער די מסעות ביז קרי"ס האָבן געדאַרפט זיין אפילו ווען „זכו ישראל“.

די הסברה אין דעם: דער „מדבר“ ממש

50 שזהו הביאור במשארז"ל (נדה טז, ב) צדדיק ורשע „לא קאמו“, דכאשר הידיעה שלמעלה באה בגילוי (בדיבור) מכריחה היא את האדם – תו"ח שם פ"ג. שעה"ת שם.

51 ראה בכ"ז תו"ח שם פ"א ואילך. ביאורו"ש שם (ע' רסה"ז). לקו"ש שם (רש"ג).

52 ראה ב"ר (ספ"ב. פ"ג, ח) „מתחלת ברייתו של עולם צפה הקב"ה כו' ומעשיהו של רשעים“ ושם (ספ"ב) „איני יודע באיזה מהם חפץ כו'“ וראה תורת הבעש"ט (צפע"ג ובן פורת יוסף וכו') – הועתק בס' הבעש"ט פ' בראשית סמ"א ואילך) שהוא מצד מעלת יתרון האור שניכר מצד החושך, עיי"ש.

53 ספרי דברים א, ב.

(ג) די עס זאָל זיין בחירה חפשיית מוז אויך דער נפש הבהמית האָבן זיין שכל, וואָס זאָל קענען געפינען אַ „תועלת“ אין היפך האור והחיים ר"ל⁶⁵ [וואָרום אויב די בחירה (פון נפה"ב) אין „מות“ וואָלט געקענט זיין נאָר מצד מדות – איז דאָך דאָס ניט זה לעומת זה (ובמילא – ניט בחירה חפשיית), ובפרט אַז דאָמאָלס וואָלט דער שכל (פון נפה"א) געמוזט גובר זיין אויף די „מדות“, וויבאָלד אַ מענטש איז אַ שכלי בעצם מהותו].

און דאָס זיינען די דריי ענינים – „ישננו“, „הוקרנו“ און „חששת את ראשך“: (א) שינה, וואָס איז „א' מששים למיתה“⁶⁶, העלם וסילוק השכל וכו', ווייזט אויף צמצום⁶⁷ אין אַן אופן פון סילוק. (ב) „הוקרנו“ איז דאָס, וואָס אין דעם צמצום איז כלול כוונת הגילוי⁶⁸, און נאָכמער שיתף עמו מדה"ר, וואָס דאָס „קילט אַפ"פ"⁶⁹ די גבורות הצמצום. (ג) „חששת את ראשך“ – דער שכל פון נפש הבהמית, וואָס גיט אַ מעגליכקייט אַז עס זאָל קענען זיין די בחירה אין „מות“ ר"ל.

דערמיט איז פאַרשטאַנדיק פאַרוואָס די דוגמאות פון „ישננו“ און „הוקרנו“ שטייען בלשון רבים און „חששת את

ט. דער תוכן פון די דריי מסעות וואו דער „הליכו“ פון מלך איז באופן גלוי, ווערט אויסגעדריקט אין די דריי ענינים פון (משל) „ישננו“, „הוקרנו“ און „חששת את ראשך“ [וואָס זיי אַלע זיינען נאָך ניט דער מצב פון „חולה“ אמתיו⁶⁰ (וואָס איז פאַרבונדן מיט חטא⁶¹); אפילו „חששת את ראשך“ איז ניט אַ „חולי“, ווי רש"י⁶² זאָגט (אויפן מרוז"ל⁶³ „כל מיחוש כו“) „מיחוש, חששא בעלמא לפי שעה וקל“] –

כדי אַז די עבודה פון אידן זאָל קענען זיין אין אַן אופן פון „החיים והמות נתתי לפניך גו' ובחרת גו"⁶³, פאָדערן זיך דריי ענינים מחודשים:

(א) די נשמה מוז אַראַפּקומען פון מקום האור והגילוי אין אַן „אַרט“ פון העלם וסילוק האור – אַנדערש קען ניט זיין די מציאות פון „והמות נתתי“, וואָס גיט אַ מעגליכקייט צו בוחר זיין אין היפך החיים והאור ר"ל.

(ב) עס מוז אָבער זיין אויך „החיים גו' נתתי לפניך“ – דעריבער מוז זיין אין דעם מקום סילוק האור אַ המשכה פון אור וגילוי – „שיתף בו מדת הרחמים“⁶⁴.

60 ומה שבמשל הבן „חולה“ גם לפני המסעות – י"ל, כי כמה דרגות ב„חולה“, וכמ"ש האריז"ל (טעהמ"צ פ' וירא. ובארוכה – ד"ה חמשים שערי בינה תרניג (נדפס בס' השיחות תש"ג ע' 201 ואילך)) דחולה בגימטריא מ"ט שחסר לו שער הנו"ן. וכן בענינו, שנשמה למעלה קודם ירידתה למטה נק' „חולה“ מפני שעדיין חסרה לה העלי' שע"י הירידה למטה.

61 ראה ירוש' שבת (פי"ד ה"ג): חולי זה יצה"ר. וראה מהר"ו לבמדב"ר כאן.

62 שבת יא, א.

63 נציבים ל, יט.

64 כמרז"ל – ב"ר פ"ב, טו. פס"ר פ' בחודש השבעי. פרש"י ר"פ בראשית. נת' בארוכה בד"ה שובה ישראל תרנ"ט.

65 ראה בארוכה ד"ה כבוד מלכותך תר"ס.

66 ברכות נז, ב.

67 גם להגירסא „ישבנו“ (ראה לעיל הערה 3) – הרי ארוז"ל (מגילה כא, סע"א), אין ישיבה אלא לשון עכבה. וראה ע"ד החסידות לקו"ש ח"ז ע' 89 ואילך, וש"נ.

68 ראה בארוכה מאמרי חג השבועות תרע"ה (בהמשך תער"ב ח"ב). חגה"ש תש"ד.

69 ראה ד"ה שובה שם (בביאור המשל – ב"ר שם) ד,אם יתן לתוכן צונן . . הוא בחינת מדה"ר. ועיי"ש מ"הרמ"ז פ' שלח.

(דורך זיין בחירה) א „חולה“ ממש ר"ל – איז ניט נאָר מצד דעם בן אַליין, נאָר איז אַ טייל פון די מסעות אין וועלכע דער מלך „הוליכו . . . לרפאותו“.

און דערפאַר איז ברור אַז די גאַנצע כוונה פון דעם „חולי“ איז נאָר כדי אַז ביים בן מלך זאָל צוקומען די מעלה פון חולה שנתרפא, אין אַן אופן פון „זדונות נעשות לו כזכות“⁷², און ניט נאָר „מכאן ולהבא“, נאָר אין דעם אופן וואָס „נעקר עונו מתחתו“⁷³ (וויבאַלד אַז דאָס איז זייער כוונה מלכתחילה);

וואָס דאָס וועט זיך אויפטאָן בגלוי ובשלימות כביאת משיח צדקנו – ווען עס וועט זיין דער גמר פון „היו חוזרין“ – עס וועט נתגלה ווערן „כצאת השמש בגבורתו“⁷⁴ די אמיתית ופנימיות פון די „מסעות“ אין גלות, ובקרוב ממש.

(משיחות ש"פ מטרימ'וה' מנ"א תשכ"ה,

ד"ה באתי לגני תשל"א*)

72) יומא פו, ב.

73) פרש"י יומא (שם, א) ד"ה כאן מאהבה. וראה בארוכה לקו"ש ח"י"ז ע' 185 ואילך.

74) שופטים ה, לא. ראה תניא פכ"ו.

* נדפס בסה"מ מלוקט ח"ה ע' קמט ואילך.

ראשך“ איז אַ לשון יחיד – ווייל די תנועה פון צמצום און (כוונת ה)גילוי איז אויך פאַראַן מצד דעם מלך, משא"כ „חששת את ראשך“ איז אַן ענין וואָס האָט צו טאָן נאָר מיטן בן מלך אַליין.

יוד. ווי געזאָגט פריער (סעיף ז'), איז אויך אַט די ירידות וואָס בגילוי זיינען זיי אַ תוצאה פון בחירת האדם, זיינען זיי ככוונה תחילה, נאָר ביי די ירידות איז דער „הוליכו“ פון מלך באופן נעלם.

און דערפאַר זיינען די ערשטע דריי מסעות הנ"ל (ישננו . . . ראשך) דער „כלל“ פון אַלע מסעות – ווייל אויך די שפּע-טערדיקע ירידות (מצד בחירת האדם) זיינען אין אמת'ן אַ תוצאה פון דעם מצב אין וועלכן דער מלך „הוליכו“.

וי"ל אַז דאָס איז דער טעם פאַרוואָס רש"י בפירושו על התורה – „יינה של תורה“⁷⁰ – איז מוסיף (נאָכן אַראָפּברענגן גען די ווערטער פון מדרש „חששת את ראשך“) „וכו“⁷¹: דערמיט איז ער מרמז, אַז אויך דער המשך פון „חששת את ראשך“ – דאָס וואָס דער בן מלך ווערט

70) היום יום ע' כד.

71) בפשטות כוונתו להמשך התחומא (הנמשל) „כך א"ל הקב"ה כו" – אבל ע"פ „יינה של תורה“ שבפרש"י, י"ל ככפנים.

